

22 noiembrie 2022

La Nr.

Nr. 04-1/1-2341

din

**Curtea Constituțională
a Republicii Moldova
str. Alexandru Lăpușeanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova**

**Opinie
AMICUS CURIAE
pentru Curtea Constituțională**

la sesizarea nr.65g/2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a articolului 22 alin.(1) lit.b) și a unor prevederi din articolul 44 alin.(2) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri

**prezentată de
Ceslav Panico, Avocatul Poporului (Ombudsmanul)**

1. Introducere

Pe rol la Curtea Constituțională a Republicii Moldova se află în examinare sesizarea nr.65g/2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a articolului 22 alin.(1) lit.b) și a unor prevederi din articolul 44 alin.(2) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri.

La data de 03 noiembrie 2022 Avocatul Poporului a fost invitat să prezinte opinia asupra sesizării respective.

Prezenta Opinie este prezentată de Avocatul Poporului, în temeiul art. 16 lit. f) din Legea nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului, la cererea Curții Constituționale, prin prisma respectării standardelor în domeniul drepturilor omului.

2. NORMELE CONTESTATE

Articolul 22 alin.(1) lit.b) și a unor prevederi din articolul 44 alin.(2) din Legea Nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri.

Articolul 22 alin.(1) lit.b), este expus în următoarea redacție:

„(1) Mărimea pensiei de dizabilitate se stabilește în următoarele proporții:...
*b) persoanelor cu dizabilități indicate la art. 21 lit. b) încadrate în grad de dizabilitate severă – 75 procente, dizabilitate accentuată – 55 procente și **dizabilitate medie – 30 procente din sumele respective ale soldei (cîștigului).**”*

Articolul 44 alin.(2), este expus în următoarea redacție:

*„(2) Pensia pentru persoanele menționate se calculează din salariul funcției, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, **precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu, cu excepția plăților compensatorii și a indemnizației bănești unice în mărimea sumei mijloacelor bănești de întreținere pe un an.**”*

3. STANDARDELE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE RELEVANTE

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 15 Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16 Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 51

Protecția persoanelor cu dizabilități

(1) Persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățămînt, de instruire și de integrare socială.

(2) Nimeni nu poate fi supus nici unui tratament medical forțat, decît în cazurile prevăzute de lege.

Articolul 54. Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor

în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Declarația Universală a Drepturilor Omului

Articolul 2

Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări.

Articolul 7

Toți oamenii sînt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.

Articolul 25

1. Orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale, cuprinzînd hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare; el are dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința sa.

2. Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire deosebite. Toți copiii, fie că sînt născuți în cadrul căsătoriei sau în afara acesteia, se bucură aceeași protecție socială.

Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale

Articolul 2

1. Fiecare stat parte la prezentul Pact se angajează să acționeze, atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, în special pe plan economic și tehnic, folosind la maximum resursele sale disponibile, pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în prezentul Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.

2. Statele părți la prezentul pact se angajează să garanteze ca drepturile enunțate în el vor fi exercitate fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limba, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau orice altă împrejurare.

Articolul 9

Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la securitatea socială, inclusiv asigurări sociale.

CONVENȚIA PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Articolul 5

Egalitatea și nediscriminarea

1. Statele Părți recunosc faptul că toate persoanele sunt egale în fața legii și sub incidența legii și au dreptul fără niciun fel de discriminare la protecție egală și beneficiu egal al legii.
2. Statele Părți vor interzice toate tipurile de discriminare pe criterii de dizabilitate și vor garanta tuturor persoanelor cu dizabilități protecție juridică egală și efectivă împotriva discriminării de orice fel.
3. Pentru a promova egalitatea și a elimina discriminarea, Statele Părți vor lua toate măsurile adecvate pentru a se asigura adaptarea rezonabilă.
4. Măsurile specifice care sunt necesare pentru a accelera sau obține egalitatea de facto a persoanelor cu dizabilități nu vor fi considerate o discriminare potrivit prezentei Convenții.

Articolul 28

Standarde de viață și de protecție socială adecvate

1. Statele Părți recunosc dreptul persoanelor cu dizabilități la un standard adecvat de viață pentru ele și familiile lor, inclusiv la alimentație, îmbrăcăminte și locuință adecvate și la îmbunătățirea continuă a condițiilor de trai și vor lua măsurile adecvate pentru a proteja și promova exercitarea acestui drept fără discriminare pe criterii de dizabilitate.

Convenția Europeană cu privire la apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale

Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.
2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea

economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.

Articolul 14 Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Carta socială europeană revizuită

Articolul 12 – Dreptul la securitate socială

În vederea exercitării efective a dreptului la securitate socială, părțile se angajează:

1. să stabilească sau să mențină un regim de securitate socială;
2. să mențină regimul de securitate socială la un nivel satisfăcător, cel puțin egal cu cel necesar pentru ratificarea Codului european de securitate socială;
3. să depună eforturi pentru a aduce treptat regimul de securitate socială la un nivel mai ridicat;
4. să ia măsuri, prin încheierea de acorduri bilaterale sau multilaterale corespunzătoare sau prin alte mijloace și sub rezerva condițiilor stipulate în aceste acorduri, pentru a asigura:
  - a. egalitatea de tratament între cetățenii fiecărei părți și cetățenii celorlalte părți în ceea ce privește drepturile la securitate socială, inclusiv păstrarea avantajelor acordate de legislațiile de securitate socială, indiferent de deplasările pe care persoanele protejate le-ar putea efectua între teritoriile părților;
  - b. acordarea, menținerea și restabilirea drepturilor la securitate socială prin astfel de mijloace încât totalizarea perioadelor de asigurare sau de angajare să fie îndeplinite conform legislației fiecăreia dintre părți.

4. CONCLUZII

Autorul excepției de neconstituționalitate consideră că unele prevederi din articolul 22 alin.(1) lit.b) și articolul 44 alin.(2) din Legea nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri contravin art. 47 din Constituția Republicii Moldova.

Autorul pretinde că conform normelor contestate i s-a stabilit un quantum al pensiei de dizabilitate sub limita minimului de existență, ceea ce contravine dreptului la un trai decent.

Analizând prevederile contestate și raportându-le la situația descrisă de autorul excepției de neconstituționalitate, constatăm următoarele.

Art.19 din Legea nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri stabilește *condițiile de stabilire a pensiei pentru dizabilitate*. Astfel, militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, care au devenit persoane cu dizabilități li se stabilesc pensii de dizabilitate, *dacă* dizabilitatea a survenit în timpul îndeplinirii serviciului sau cel mult după trei luni de la eliberare din serviciu, sau după expirarea acestui termen, dacă a fost cauzată de o rănire, contuzie, schilodire sau afecțiune contractată în perioada îndeplinirii serviciului.

Iar art. 21 din această lege prevede că în funcție de cauzele dizabilității, persoanele cu dizabilități din rîndurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, se clasifică în două categorii:

a) *persoane cu dizabilități de pe urma războiului* - în cazul în care dizabilitatea este cauzată de rănire, contuzionare sau schilodire în perioada celui de la doilea război mondial, în cazul lichidării urmărilor catastrofei de la Cernobîl, îndeplinirii altor îndatoriri de serviciu militar (de serviciu) ori de afecțiuni legate de aflare pe front, în detașamente și formațiuni de partizani, în organizații și grupe ilegale în cel de al doilea război mondial, precum și de participare la lichidarea urmărilor catastrofei de la Cernobîl sau la acțiuni de luptă în timp de pace;

b) *persoane cu dizabilități* - în cazul în care dizabilitatea este cauzată de o schilodire în accident nelegat de îndeplinirea îndatoririlor de serviciu militar (de serviciu) sau de o afecțiune contractată în perioada îndeplinirii serviciului.

Potrivit prevederilor art. 22 alin.(1) lit.b) din Legea nr. 1544/199 mărimea pensiei de dizabilitate se stabilește în următoarele proporții:

a) *persoanelor cu dizabilități severe și accentuate de pe urma războiului* – 75 procente, *cu dizabilități medii* – 50 procente din sumele respective ale soldei (cîștigului);

b) *persoanelor cu dizabilități indicate la art. 21 lit. b) încadrate în grad de dizabilitate severă* – 75 procente, *dizabilitate accentuată* – 55 procente și *dizabilitate medie* – 30 procente din sumele respective ale soldei (cîștigului).

Conform articolului 44 din Legea nr. 1544/1993 (1) Pensia pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și pentru familiile lor **se calculează din solda acestora**. (2) Pensia pentru persoanele menționate se calculează din salariul funcției, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu **primite înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu**, cu excepția plăților

compensatorii și a indemnizației bănești unice în mărimea sumei mijloacelor bănești de întreținere pe un an.

Din analiza acestor prevederi rezultă câteva aspecte importante:

1. Mărimea pensiei de dizabilitate stabilite în proporțiile de 55 procente pentru dizabilitate accentuată și 30 de procente pentru dizabilitate medie sunt diferite de cele stabilite la lit.a) din același articol.
2. Proporțiile respective sunt dependente doar de solda (câștigul obținut).
3. Condiționarea impusă pentru a primi pensia din sursele primite înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu.

Din analiza prevederilor contestate nu identificăm o justificare obiectivă și rezonabilă pentru stabilirea proporțiilor diferite pentru persoanele cu dizabilități indicate la lit.b) în raport cu persoanele cu dizabilități severe și accentuate de pe urma războiului. Mai mult decât atât, din aceste prevederi nu rezultă că mărimea pensiei de dizabilitate ar trebui să corespundă cerinței minimului de existență. Or, datele statistice arată că cuantumul minim al pensiei de dizabilitate acoperă minimul de existență într-o proporție mică.

Conform ultimelor date statistice prezentate de Biroul Național de Statistică¹ *mărimea medie* a pensiei de dizabilitate acoperă valoarea minimului de existență în proporție de 73 la sută. Valoarea minimului de existență, în anul 2020, a constituit în medie pentru o lună 2088,4 lei/persoană. Astfel, *mărimea medie* a pensiei de dizabilitate a făcut posibilă acoperirea minimului de existență în proporție de 72,6%. *Mărimea medie* a pensiei de dizabilitate severă a acoperit minimul de existență în proporție de 89,8%, *mărimea medie* a pensiei de dizabilitate accentuată – 78,5%, iar a pensiei de dizabilitate medie – 50,9%.

La fel, în aceeași sursă se menționează că *cuantumul minim* al pensiei de dizabilitate acoperă minimul de existență într-o proporție și mai mică. Astfel, *cuantumul minim* al pensiei de dizabilitate severă, de la 1 aprilie 2021 a constituit 891,0 lei, cuantumul pensiei de dizabilitate accentuată – 831,6 lei și al pensiei de dizabilitate medie – 594,0 lei. Respectiv, aceasta a acoperit într-o proporție destul de mică valoarea minimului de existență: 42,7% în cazul *pensiei minime* de dizabilitate severă, 39,8% în cazul *pensiei minime* de dizabilitate accentuată și 28,44% pentru *pensia minimă* de dizabilitate medie.

În acest sens, consider că proporțiile și condițiile stabilite de legislator prin normele contestate sunt disproporționate cu scopul atingerii unui nivel de trai decent al persoanei cu dizabilități. Actualmente, minimul de existență reprezintă volumul minimal de produse și servicii, necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerea vitalității omului.

---

¹ https://statistica.gov.md/ro/persoanele-cu-dizabilitati-in-republica-moldova-in-anul-2020-9466_3509.html

În lumina raționamentelor expuse, consider că normele contestate cad sub incidența prevederilor art.16 combinat cu art.47 și 51 din Constituția Republicii Moldova.

Cu referire la incidența articolului 16 din Constituție, Curtea Constituțională a amintit că egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (i.e. discriminare directă) sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (i.e. discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil (*a se vedea, în acest sens, HCC nr. 29 din 22 noiembrie 2018, § 34*).

De asemenea, Curtea Europeană afirmă în jurisprudența sa că tratamentele diferențiate sunt discriminatorii dacă nu au o justificare obiectivă și rezonabilă, adică dacă nu urmăresc un scop legitim sau dacă nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit (*a se vedea Khamtokhu și Aksenchik v. Rusia, 24 ianuarie 2017, § 64*) [*HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 61*].

Comentariul general nr. 20 al Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale privind nediscriminarea în drepturile economice, sociale și culturale la pct. 12 notează că discriminare sistemică poate fi înțeleasă ca reguli, politici, practici sau atitudini culturale predominante atât din sectorul public, cât și privat care creează dezavantaje relative pentru unele grupuri și privilegii pentru alte grupuri.

Relevante sunt și exigențele stabilite în Comentariul general nr.19 al Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale cu privire la dreptul la securitate socială (art.9), și anume: Pct. 29. Pactul interzice orice discriminare, fie ea de drept sau de fapt, directă sau indirectă, pe motive de rasă, culoare, sex, vârstă, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, avere, naștere, sau dizabilitate fizică sau mentală, stare de sănătate (inclusiv HIV/SIDA), orientare sexuală și statut, stare civilă, statut politic, social sau de altă natură, care are intenția sau efectul de a anula sau afecta exercitarea în condiții egale a dreptului la securitate socială.

Cu privire la incidența articolului 47 din Constituție, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că articolul 47 din Constituție reprezintă o normă centrală în domeniul securității sociale și poate acoperi orice domeniu al securității sociale, inclusiv cel prevăzut de articolul 51 din Constituție, care are un caracter special în domeniul securității sociale (*a se vedea, mutatis mutandis, HCC nr. 27 din 20 decembrie 2011, § 53*).

Așadar, potrivit articolului 51 alin. (1) din Constituție, persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul este obligat să le asigure persoanelor cu dizabilități condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială. Curtea Constituțională subliniază că acest articol îi impune statului să întreprindă măsuri în vederea ameliorării situației

persoanelor cu dizabilități care ar putea, din cauza unor factori obiectivi sau subiectivi, să sufere excluziunea din mediul societal obișnuit.

În jurisprudența sa anterioară, în care a analizat condițiile de exercitare a dreptului la pensie, Curtea a stabilit că Constituția nu garantează un nivel anumit de protecție socială (*a se vedea, în acest sens, HCC nr. 27 din 20 decembrie 2011, § 45*).

Totuși, în baza articolului 47 din Constituție, statul rămâne obligat să le asigure persoanelor un prag minim de protecție (*a se vedea, în acest sens, HCC nr. 27 din 20 decembrie 2011, § 43*).

Astfel, Curtea a menționat că în vederea realizării politicii în domeniul asigurărilor sociale de stat, legiuitorul, în limitele atribuțiilor ce-i revin, este în drept să opteze pentru diverse soluții de reglementare și concretizare a conținutului drepturilor sociale, cu respectarea principiilor echității sociale și egalității.

Curtea a mai subliniat că într-un stat în care sunt recunoscute ca principii supreme respectarea demnității umane, a drepturilor omului, a egalității și protecția specială a persoanelor cu dizabilități, asemenea diferențieri nu trec testul caracterului adecvat al măsurii, fiind contrare articolelor 16, 47 și 51 din Constituție. Mai mult, tratamentul diferențiat al persoanelor cu dizabilități, poate conduce la un sentiment de nedreptate, de neputință și de frustrare².

Avocatul Poporului menționează că Republica Moldova s-a angajat, odată cu ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, să combată discriminarea pe criteriu de dizabilitate și să elimine inegalitățile bazate pe aceasta.

Potrivit art.12 paragraful 1 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, persoanele cu dizabilități au dreptul să fie recunoscute oriunde ca persoane cu drepturi egale în fața legii. Ratificarea Convenției ONU de către Republica Moldova a marcat o schimbare importantă în abordarea dizabilității, nu doar prin prisma protecției sociale și a stării de sănătate, dar și din punctul de vedere al promovării și respectării drepturilor omului, al incluziunii sociale, al valorii umane și al egalității de șanse. Respectiv, în conformitate cu art.4 din Convenție, Statele părți sunt obligate să adopte toate măsurile legislative, administrative și alte măsuri corespunzătoare pentru implementarea drepturilor recunoscute în această Convenție; Să ia toate măsurile corespunzătoare, inclusiv cele legislative, pentru a modifica sau abroga legile, reglementările, cutumele și practicile existente care constituie discriminare împotriva persoanelor cu dizabilități.

Totodată, în privința drepturilor economice, sociale și culturale, fiecare Stat Parte se angajează să acționeze cu toate resursele disponibile și în cadrul cooperării internaționale, dacă este cazul, pentru a asigura, în mod progresiv, exercitarea deplină a acestor drepturi, fără a aduce vreun prejudiciu obligațiilor cu aplicabilitate imediată, cuprinse în prezenta Convenție, în conformitate cu dreptul internațional.

---

² HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021

La fel și articolul 2 alineatul 1 din Pactul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, prevede că statul s-a angajat să acționeze, atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, în special pe plan economic și tehnic, folosind la maximum resursele sale disponibile, pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în prezentul Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.

Comentariul general nr. 5 (2017) privind viața independentă și integrarea în comunitate, Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, recomandă la nivel național ca asigurarea faptului că programele de protecție socială răspund nevoilor diverselor categorii de persoane cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți. Iar potrivit Comentariului general nr. 6 (2018) privind egalitatea și nediscriminarea, Comitetul face referire la faptul, că în ceea ce privește protecția socială, li se cere statelor să implementeze un prag de protecție de bază.

Amintim că în observațiile sale din 2017, Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități a solicitat Republicii Moldova să asigure un nivel de trai adecvat pentru persoanele cu dizabilități și familiile acestora, inclusiv prin asigurarea de amenajare rezonabilă în ceea ce privește pensiile și alocațiile sociale; să garanteze că programele de protecție socială și de reducere a sărăciei iau în considerare costurile suplimentare legate de dizabilitate.

Astfel, obligația constituțională a statului este de a lua măsuri adecvate pentru asigurarea necesităților vitale ale cetățenilor săi, inclusiv pentru cei care se află în situații excepționale.

În acest sens, Avocatul Poporului notează că statul trebuie să întreprindă măsurile necesare astfel încât protecția socială să răspundă nevoilor diverselor categorii de persoane cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți. Această competență trebuie exercitată cu respectarea principiilor supreme de respectare a demnității umane, a echității sociale, a egalității și protecției speciale a persoanelor cu dizabilități.

În final, consider că Parlamentul și Guvernul au obligația de a întreprinde măsuri progresive astfel încât mărimile pensiilor de dizabilitate să atingă un nivel care să le asigure un trai decent și, ca prim pas, să atingă nivelul minim de existență. Or, acest indicator include doar acele necesități care nu pot fi neglijate în virtutea necesității biologice. Mai mult, adoptarea Legii nr. 152/2012 cu privire la minimul de existență are ca scop stabilirea cadrului legal privind reglementarea garanțiilor minime de stat în domeniul veniturilor populației, în procesul de implementare a politicilor statului în domeniul social, proporțional costului de trai, pentru asigurarea unui standard de viață adecvat.

Cu profund respect,

Ceslav PANICO
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)